

# Petr Kalandra

## Americký život

**Petr Kalandra byl v českém prostředí naprosto atypický zjev. Patřil spíš do své milované svobodné Ameriky než do šedi normalizačního Československa. Přesto se v něm dokázal etablovat tak, že i bezmála třicet let po smrti jeho osobnost mezi fanoušky žije.**

TEXT: ONDŘEJ BEZR



Petr Kalandra a Vladimír Merta, foto: archiv Petra Kalandy

Na naší scéně určitě působilo a působí dost lepších zpěváků, kytaristů, hráčů na foukací harmoniku i autorů písní. Ale každý, kdo jednou propadl jeho kouzlu, a takových nás bylo hodně, potvrdí, že Petr Kalandra byl jen jeden, zcela

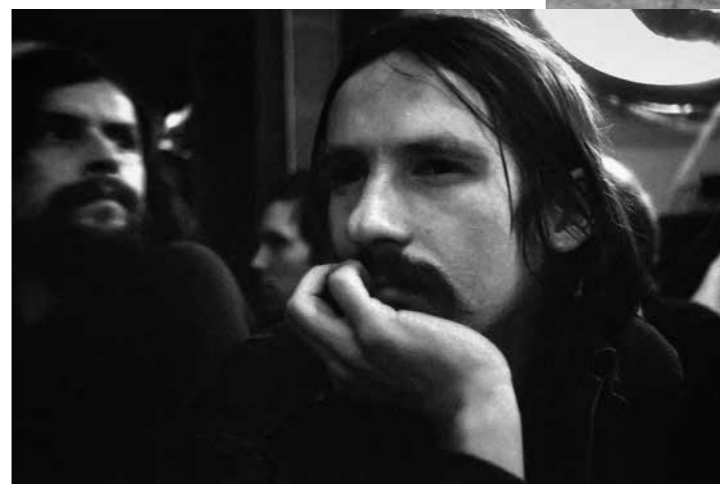
ojedinelý. Byl jakýmsi zhmotněním všeho, co jsme měli rádi a k čemu jsme vzhlíželi směrem za Atlantik. Ztělesňoval nejen naprosto svobodomyšlný přístup k životu, byť se všemi pozitivy i negativy, ale také neomylné hudební citění,

totální lásku k muzice, empatii k žánrům, které miloval, a výborné zvládnutí jejich abecedy – ať už se jednalo o folk, folk rock, nebo blues.

Petr Kalandra byl dokonce tak silná osobnost, že se jím interpretované a u nás proslavené písně jeho velkých oblíbenců Boba Dylana, Neila Younga nebo Jamese Taylora, u nichž v mnoha případech dokonce nebyl ani autorem českého textu a „pouze“ je kongeniálně interpretoval, vžily v našem prostředí jako jeho vlastní songy. Neboli chce-li se nějaká hospodská společnost s kytarami domluvit, že si zahraje třeba Solnej sloup (čili Dylanovu Like a Rolling Stone v české verzi Zdeňka Rytiře), vždycy řekne: „Dáme si Kalandru.“ To je možná ještě vyšší meta, než když se autor setká někde na mejdanu s interpretací vlastní písničky, aniž by amatérští hráči věděli, kdo ji napsal a že sedí mezi nimi.

### UMĚT HRÁT BLUES

Na české scéně asi neexistuje podobný případ, kdy něčí budoucnost úplně mimovolně a neplánovaně, ale totálně vizionářsky předpověděla víceméně náhoda už v dětství. Petr Kalandra

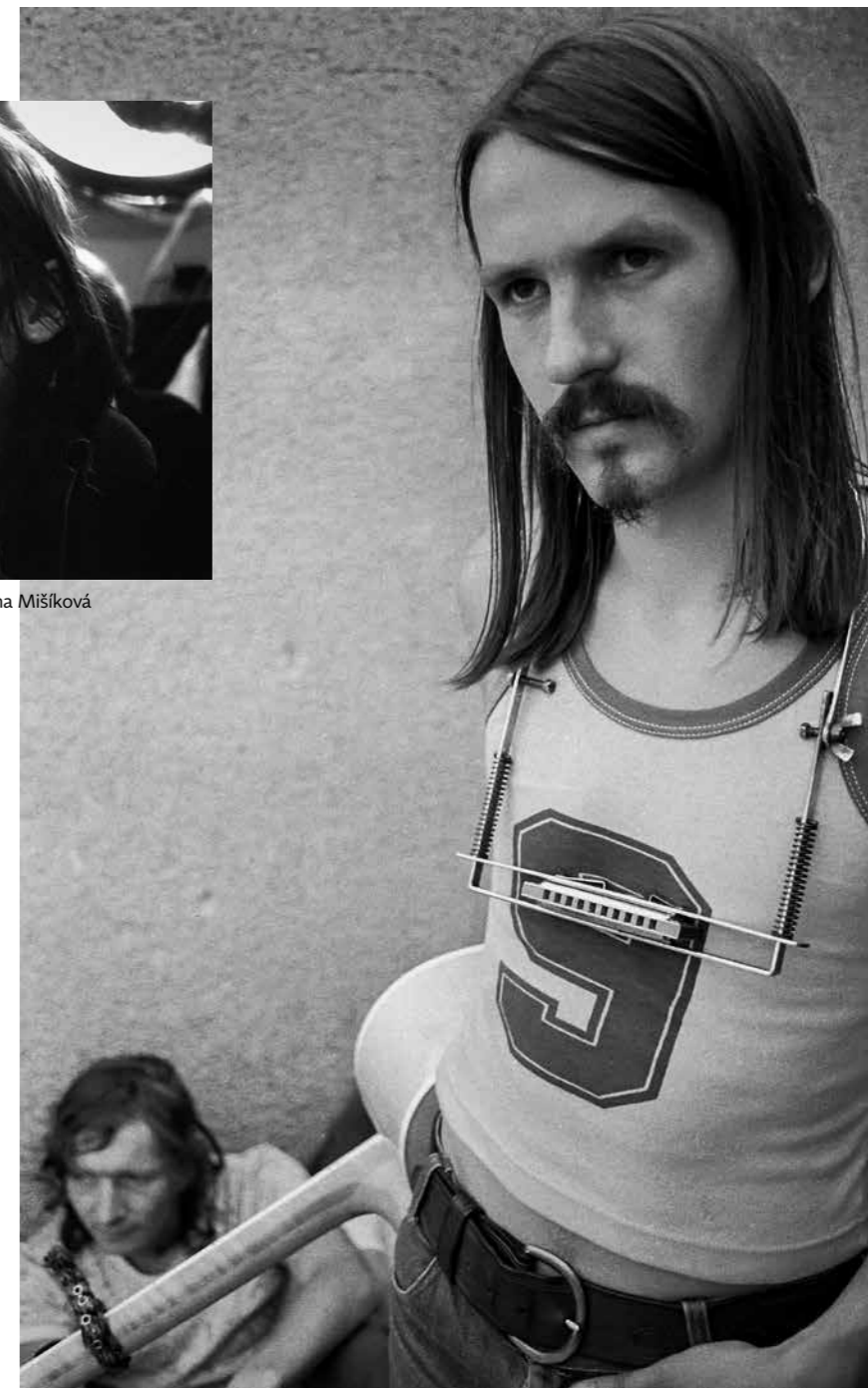


Pražské jazzové dny v R-klubu, 1977, foto: Katarína Mišíková

je ale přesně ten případ. Když ve čtrnáctiletém, ne zrovna pilném žákovi základní školy odhalil muzikantský talent jeho učitel výtvarné výchovy, jistý Miloslav Šimek, pozval jej do svých pořadů s Jiřím Grossmannem. A odtud byl jen krůček do televizního pořadu Hledáme písničku pro děti. Tam mladý adept „vyfasoval“ song jazzového skladatele Jana Hammera (tatínka později světově slavného a v USA usazeného klavíristy) a textaře Jaromíra Hořce. Chtěl bych umět hrát blues.

Když tahle písnička vyšla na posmrtné Kalandrově kompilaci nezveřejněných snímků a rarit Live & Studio 1964–1995, pro mnohého fanouška to byl šok. I když z dnešního pohledu může Hořcův text působit hodně naivně, vlastně předpovídá, co se jen za pár let s jeho interpretem, který na té staré nahrávce zpívá ještě chlapeckým, nezmutovaným hláskem, bude díť: „Nechci letět nikam na Venuši, / věřte mi to, věřte, na mou duši. / A co bych dělal tam? // Nechci taky zítra dostat k svátku / velikánský dárek na památku. / Já jiné přání mám! // Když k nám přijdou hvězdy bez pozvání, / o mém přání vy nemáte zdání, / chtěl bych umět hrát blues.“

Ještě jako teenager pak Petr Kalandra zpíval v legendární rock'n'rollové kapele Karkulka, ale zároveň začal objevovat americké folkové hvězdy a kamarádit



Pezinok 1976, foto: Katarína Mišíková

se s těmi budoucími českými. Začaly mu dorůstat vlasy, které si pak už nikdy neostříhal, učil se na akustickou kytaru i foukací harmoniku, po folkařsku umístěnou v „šibenici“ na krku, aby

mohl zároveň hrát na oba nástroje i zpívat. Centrem písničkářů byl tehdy Karlův most, podle vzpomínek pamětníků měl u každé sochy svoje ustálené „hnízdo“ některý z nich. Po vytvoření pěkně



Křest Blues Session – Petr Kalandra, Zuzana Michnová a Jan Spálený, foto: archiv Petra Kalandry

se doplňujícího dua s Jaroslavem Hutkou se obě „máničky“ přesunuly na dvůr do Platýzu u Národní třídy, kde vytvořily jakousi paralelní open air písničkářskou scénu. Na YouTube lze, mimochodem, dohledat, jak obrovská „návštěvnost“ tam tehdy byla.

### AMERIČAN V PRAZE

Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let se Petru Kalandrovi jako zázrakem díky jeho otci mikrobiologovi podařilo dostat přes Tunisko na tři čtvrtě roku do Spojených států. Nikdo vlastně přesně neví, co tam dělal. Nejspíš se živil, jak uměl, ale Kalandrova fantazie po další desítky let bavila všechny jeho muzikantské kamarády, kteří na jeho historiky dodnes s úsměvem vzpomínají. Vyprávěl prý o tom, jak bydlel ve stejném domě jako Joni Mitchell, jak s Carole King roznášel poštu či co, jak jamoval s Neilem Youngem... Všichni tyhle příběhy, jakkoli je brali s velkou rezervou, poslouchali se zaujetím, protože nebylo podstatné, kolik na nich bylo pravdy. Kalandra dokázal zpřítomnit svět, který všichni milovali a obdivovali, a on byl jediný z nich, kdo se jej mohl alespoň trošičku reálně dotknout.

Jedno je ale jisté: ze svých cest si přivezl na tu dobu nevidaný majetek – kytaru Yamaha, sadu profesionálních foukacích harmonik a hlavně legendární Volkswagen „brouk“. Dokonalá výbava pro člověka, který to s muzikou myslel vážně. Využití pro tohle „západní zboží“ získal záhy po návratu, kdy se spojil nejprve se Zuzanou Michnovou a později i s Oskarem Petrem do tria Marsyas. To se stalo mimořádným úkazem české folkové, resp. folkrockové scény. Propracovaný akustický zvuk, autorské – tehdy zejména Petrovy – i převzaté písničky a hlavně vynikající trojhlas byly něčím, co do klubů a na festivaly chodily obdivovat davy.

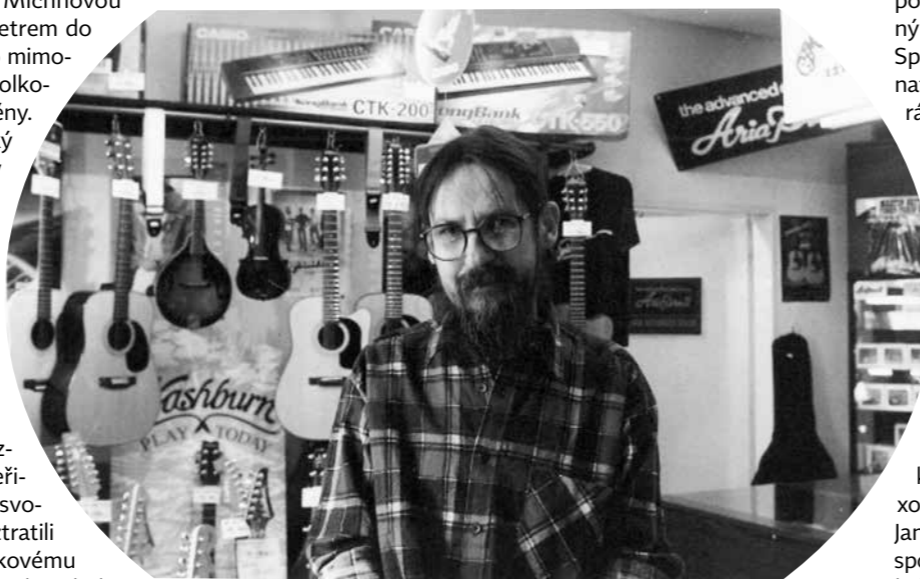
Po vydání prvního alba Marsyas a Petrově emigraci Marsyas malinko přitvrdili, rozšířili se nejprve na čtveřici, pak až na pětičlennou, ale svoji mimořádnou pozici neztratili ani při přiblížení se rockovému zvuku. Bylo to dáno mnoha okolnostmi, výjimečností repertoáru, jehož

hlavní autorkou se stala Zuzana Michnová, bezpochyby v první řadě, ale hodně fanoušků Marsyas také chodilo „na Kalandru“, jak na písničky s jeho autorským podílem, tak na interpretaci coververzí jeho oblíbenců. Tu už od začátku osmdesátých let realizoval i v jiných seskupeních, jednak jako občasný člen Čundrgrundu, volného společenství folkových a rockových hudebníků a zpěváků kolem Vladimírů Mišíka a Merty, jednak v podobě KMČ („kdo má čas“) společenství zvaného Blues Session. To ostatně, už dávno bez svého zakladatele, přenáší profesionální život „kalandrovek“ alespoň občas až do dnešních dní.

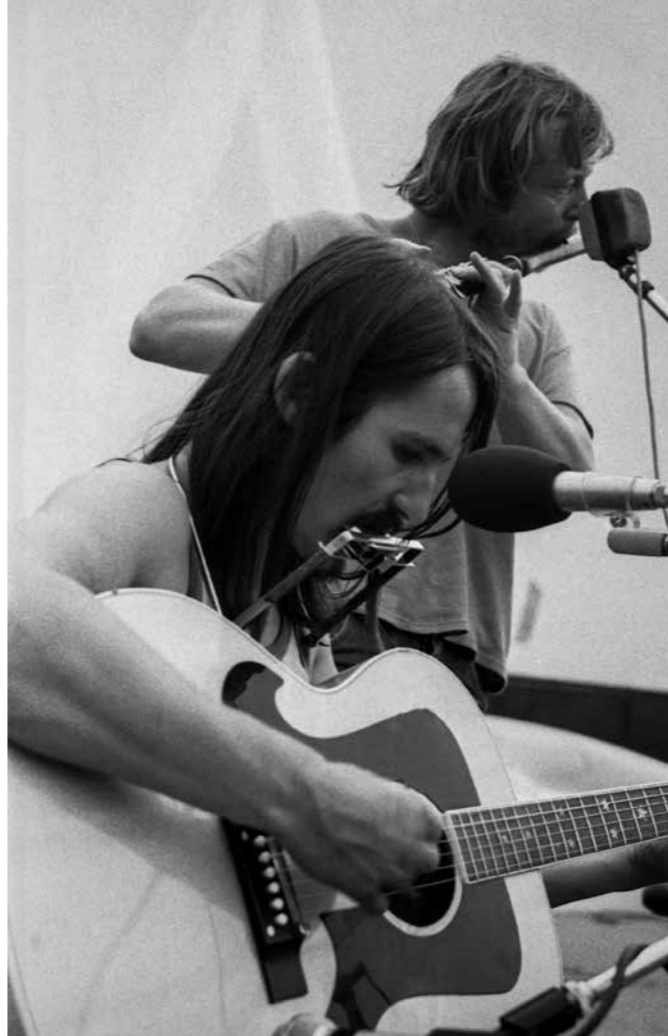
### AMATÉRSKÝ PROFESIONÁL

V polovině osmdesátých let se zavedená sestava Marsyas rozpadla a Zuzana Michnová si kapelu zcela radikálně personálně přestavěla už do stoprocentně rockové podoby korespondující s jejím sólovým albem Rány, které natočila s Michalem Pavlíčkem. A také Petr Kalandra načal další významnou kapitolu svého života, bohužel už de facto poslední.

S klasicky vyškoleným, dlouhá léta profesionálním hudebníkem, skladatelem a kapelníkem Janem Spáleným se



Petr Kalandra v Amistaru, foto: archiv Petra Kalandry



Pezinok 1976, foto: Katarína Mišíková

potkávali v nahrávacím studiu: Spálený pracoval také jako hudební režisér. Spálený s oblibou vypráví, jak v době natáčení desek Marsyas s Kalandrou rádi zůstávali ve studiu po nahrávací frekvenci a dlouhé hodiny si hrávali písničky, které měli rádi: Spálený hrál na piano Raye Charlese, Kalandra na kytaru samozřejmě Dylana a spol. Ačkoli měl každý naprosto rozdílné zázemí, zejména hudební, ale i povahové a také, řekněme, intelektuální, výborně na sebe slyšeli a stali se z nich blízcí přátelé. Od toho byl jen krůček k založení kapely ASPM (Amatérské sdružení profesionálních muzikantů), do níž přibrali ještě třetího, saxofonistu a flétnistu Františka Havlíčka. Jan Spálený jejich rozložení vkladů do společného díla definuje tak, že on sám byl mozkiem ASPM, Havlíček jeho rukama a Kalandra srdcem. Trefnější popis

skutečně neexistuje a potvrdí to každý, kdo tohle trio aspoň jednou zažil na scéně nebo si jej poslechl na jeho nejlepších nahrávkách.

ASPM přišlo, opět prostřednictvím jak autorského materiálu zejména od Jana Spáleného, tak převzatých písní včetně Kalandrových trvalek, které jej provázely celý život, s poměrně unikátním modelem opravdu českého blues, ve kterém se křížily muzikantské záliby všech protagonistů s absolutní nepotřebou přibližovat se ve smyslu hudebním jakýmkoli zámořským vzorům. Neboli abychom ještě jednou ocitovali Spáleného: „Blues černější než černý je nutně podezřelý.“ Petr Kalandra do tohoto společenství vnášel obrovskou vstřícnost, ostatně i jejich dialogy na pódiu mezi písničkami byly v nejlepších chvílích neuvěřitelně jiskřivé. Ve druhé polovině osmdesátých let bylo ASPM vyváženou zásluhou všech tří členů skutečně unikátním sdružením unikátních osobností.

### NADORAZ

Po sametové revoluci fungovalo ASPM v triové sestavě ještě tři roky, ale na Petru Kalandrovi už bývaly patrné problémy spojené zejména s životním stylem. Ten sice dost korespondoval s životy mnoha jeho idolů, ale na rozdíl od nich on na něj nebyl dostatečně zdravotně vybaven. Byly pokusy oživit skupinu Marsyas, paralelně probíhalo hraní s Blues Session, Kalandrovi se také konečně podařilo natočit a vydat dvě sólová alba, na kterých jsou, byť ne v té nejlepší možné zvukové kvalitě, zachyceny ty nejslavnější klasické „kalandrovky“, ale i coververze, které vznikly přímo pro tyto projekty, jako je třeba překrásný Lodník původně od Tracy Chapman nebo až epitařský Čas Toma Waitse.

Třetího zamýšleného, už autorského alba se Petr Kalandra nedožil. Zemřel

po vážném úrazu komplikovaném celkovou zchátralostí organismu, poznamenaného životem nadoraz, 7. září 1995. Bylo mu pouhých pětáctičet let. ☒

**... chce-li se nějaká hospodská společnost s kytarami domluvit, že si zahraje třeba Solnej sloup (čili Dylanovu Like a Rolling Stone v české verzi Zdeňka Rytíře), vždycky řekne: „Dáme si Kalandru.“**

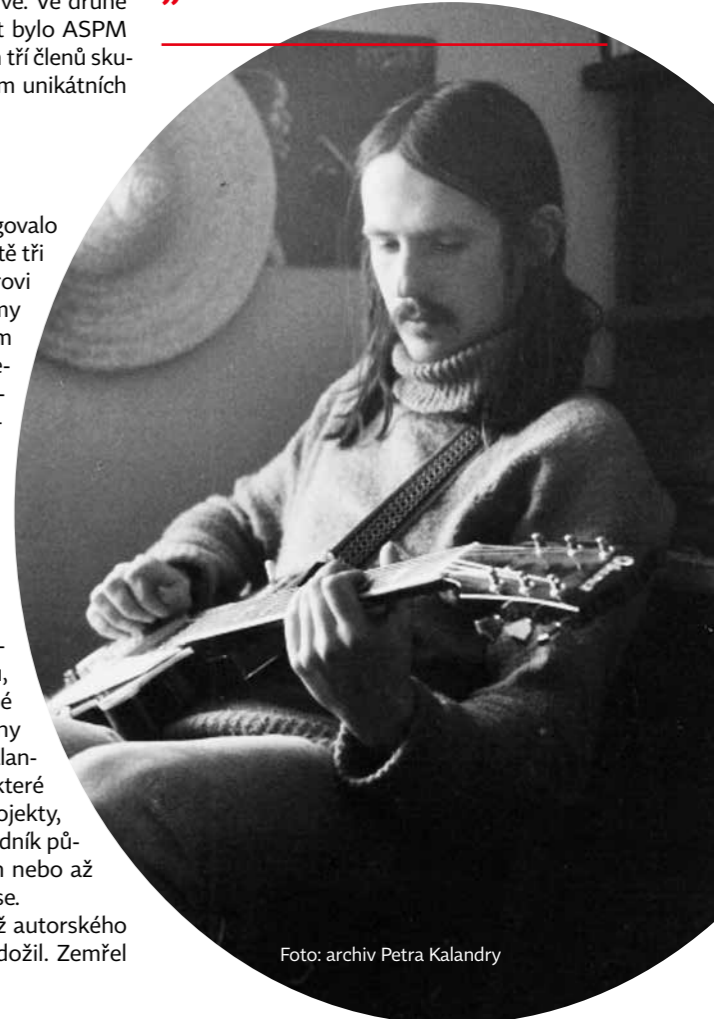


Foto: archiv Petra Kalandry